

IZVJEŠĆE REVIZIJE UČINKA

PRAĆENJE REALIZACIJE PREPORUKA IZ IZVJEŠĆA REVIZIJE UČINKA

„Unapređenje energetske efikasnosti u institucijama FBiH“

Broj: 01-02-10-14-7-1947-5/18

Sarajevo, prosinac 2018. godine

Praćenje realizacije preporuka iz izvješća revizije učinka „Unapređenje energetske efikasnosti u institucijama FBiH“

Ured za reviziju institucija u Federaciji Bosne i Hercegovine proveo je praćenje realizacije preporuka iz izvješća revizije učinka „Unapređenje energetske efikasnosti u institucijama FBiH“ kako bi se ispitale poduzete aktivnosti na temelju predmetnog izvješća i procijenilo u kojoj mjeri su dane preporuke realizirane.

Praćenje je provedeno sukladno Okviru međunarodnih standarda VRI-ISSAI okvir u Bosni i Hercegovini, Principima revizije učinka VRI u BiH, Vodiču za reviziju učinka i Vodiču za osiguranje kvaliteta u reviziji učinka VRI u BiH. Prema Međunarodnim standardima vrhovnih revizijskih institucija praćenje realizacije preporuka iz revizijskih izvješća završna je faza u revizijskom ciklusu, koja se provodi sa ciljem osiguranja povratnih informacija o efektima provedenih revizija.

Praćenjem je konstatirano da je u proteklom periodu učinjen značajan napredak u uspostavi temeljnih pretpostavki za sustavno unapređenje energetske efikasnosti u FBiH. Donesen je Zakon o energijskoj efikasnosti u FBiH, a izrađeni su i temeljni strateški i planski dokumenti koji uređuju predmetnu oblast. Sa druge strane zaključeno je kako još uvijek nedostaju važni podzakonski akti koji su neophodni za postupanje sukladno odredbama Zakona o energijskoj efikasnosti u FBiH i realiziranje programa unapređenja energetske efikasnosti.

Donesenim Zakonom, strateškim i planskim dokumentima prepoznat je značaj unapređenja energetske efikasnosti u javnom sektoru, te su propisane obveze institucija koje je potrebno ispuniti u cilju unapređenja stanja u predmetnoj oblasti. Međutim, utvrđeno je da institucije FBiH u proteklom periodu nisu planirale i realizirale konkretne mjere kako bi smanjile potrošnju energije i ostvarile ostale koristi od unapređenja energetske efikasnosti. Uvažavajući značaj i potencijal za unapređenje energetske efikasnosti, Ured za reviziju cijeni da je potrebno uložiti dodatne napore i poduzeti aktivnosti na realizaciji preporuka iz izvješća revizije učinka „Unapređenje energetske efikasnosti u institucijama FBiH“ koje do sada nisu realizirane.

Provedeno praćenje je također pokazalo da Parlament FBiH i Vlada FBiH ne posvećuju dovoljnu pozornost razmatranju izvješća revizije učinka, kako bi dodatno obvezali institucije na postupanje sukladno danim preporukama. Pored navedenog, utvrđeno je da Vlada FBiH nije posebno analizirala preporuke koje su joj bile upućene, niti je planirala način realiziranja preporuka iz predmetnog izvješća.

Izvješće o praćenju realizacije preporuka je, sukladno Zakonu o reviziji institucija u Federaciji Bosne i Hercegovine („Službene novine FBiH“, broj 22/06), dostavljeno Parlamentu FBiH, Vladi FBiH, Predsjedniku FBiH, Federalnom ministarstvu energije, rudarstva i industrije i Federalnom ministarstvu prostornog uređenja, te je objavljeno na web stranici Ureda za reviziju.

Sarajevo, prosinac 2018. godine

ZAMJENIK GENERALNOG REVIZORA
Dragan Kolobarić, dipl.oec.

GENERALNI REVIZOR
Dževad Nekić, dipl.oec.

KAZALO

SAŽETAK	1
1. UVOD	2
1.1. Cilj praćenja.....	2
1.2. Predmet i obim	2
1.3. Izvori i metode	3
1.4. Osnovne informacije o reviziji učinka „Unapređenje energetske efikasnosti u institucijama FBiH“	4
2. REALIZACIJA PREPORUKA IZ IZVJEŠĆA REVIZIJE UČINKA	4
2.1. Ocjena realizacije preporuka	4
2.2. Realizacija preporuka danih u cilju osiguranja općih pretpostavki za sustavno unapređenje energetske efikasnosti u FBiH.....	6
2.3. Preporuke dane u cilju unapređenja energetske efikasnosti u institucijama FBiH.....	9
3. POSTUPANJE PARLAMENTA FBiH I VLADE FBiH NA TEMELJU IZVJEŠĆA REVIZIJE UČINKA	13
3.1. Parlament FBiH	13
3.2. Vlada FBiH	14
4. ZAKLJUČCI	15

KORIŠTENE SKRAĆENICE I POJMOVI

Skraćenica	Puni naziv
BiH	Bosna i Hercegovina
FBiH	Federacija Bosne i Hercegovine
ISSAI	Međunarodni standardi vrhovnih revizijskih institucija
Ured za reviziju	Ured za reviziju institucija u Federaciji Bosne i Hercegovine
Vlada FBiH	Vlada Federacije Bosne i Hercegovine
EE	Energetska efikasnost /učinkovitost
EU	Europska unija
FMERI	Federalno ministarstvo energije, rudarstva i industrije
FMPU	Federalno ministarstvo prostornog uređenja
SZPFBIH	Služba za zajedničke poslove FBiH
Povjerenstvo	Parlamentarno povjerenstvo odgovorno za reviziju
EEAP FBiH	Akcijski plan energetske efikasnosti Federacije Bosne i Hercegovine
NEEAP BiH	Nacionalni akcijski plan energetske efikasnosti Bosne i Hercegovine
EMIS	Sustav upravljanja potrošnjom energije

LISTA TABLICA:

- **Tablica 1.** *Realizacija preporuka iz izvješća „Unapređenje energetske efikasnosti u institucijama FBiH“*
- **Tablica 2.** *Pregled subjekata kojima su upućene preporuke*
- **Tablica 3.** *Pregled danih preporuka i ocjena realizacije preporuka*

SAŽETAK

Ured za reviziju institucija u Federaciji Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu Ured za reviziju), proveo je praćenje aktivnosti poduzetih na temelju Izvješća revizije učinka „Unapređenje energetske efikasnosti u institucijama FBiH“ koje je objavljeno u 2015. godini. Cilj je bio ispitati poduzete aktivnosti temeljem predmetnog izvješća i ocijeniti u kojoj mjeri su dane preporuke realizirane.

U Izvješću „Unapređenje energetske efikasnosti u institucijama FBiH“ dano je ukupno 13 preporuka. Preporuke su dane Parlamentu FBiH, Vladi FBiH, Federalnom ministarstvu energije, rudarstva i industrije i Federalnom ministarstvu prostornog uređenja. Većina preporuka je podrazumijevala zajedničke aktivnosti više institucija, te je kroz pojedine preporuke sugerirano da se u realizaciju preporuka uključe i Služba za zajedničke poslove organa i tijela FBiH i Fond za zaštitu okoliša FBiH.

Provedeno praćenje pokazuje da su nadležne institucije u FBiH proteklom periodu poduzele značajne aktivnosti na uspostavi osnovnih pretpostavki za unapređenje energetske efikasnosti. Ipak, konstatirano je kako većina preporuka i dalje nije u potpunosti realizirana. Pregled realizacije preporuka iz predmetnog izvješća dan je u nastavku:

Tablica broj 1. Realizacija preporuka iz izvješća „Unapređenje energetske efikasnosti u institucijama FBiH“

Status realizacije preporuke	Broj preporuka
Realizirane preporuke	3
Djelomično realizirane	5
Nisu poduzete aktivnosti	4
Preporuka više nije relevantna	1
Ukupno:	13

Izvor: Ured za reviziju institucija u Federaciji BiH

Analizom podataka o poduzetim aktivnostima na realizaciji preporuka, utvrđeno je sljedeće:

- U proteklom periodu stvorene su temeljne pretpostavke za sustavno unapređenje energetske efikasnosti u FBiH. Usvojen je Zakon o energijskoj efikasnosti u FBiH, te su izrađene Okvirna energetska strategija FBiH i Akcijski plan EE FBiH (EEAPF) za period 2016.-2018. godina.
- Još uvijek nisu doneseni svi potrebni podzakonski akti neophodni za provođenje Zakona o energijskoj efikasnosti u FBiH, kao ni operativni planovi za unapređenje energetske efikasnosti.
- Iako su decidirano propisane obveze javnog sektora u pogledu unapređenja energetske efikasnosti, institucije FBiH još uvijek nisu započele sa planiranjem i realiziranjem programa poboljšanja energetske efikasnosti u zgradama koje koriste za rad.
- Donesene su uredbe koje reguliraju oblast provođenja energijskih audita i izdavanja energijskih certifikata zgrada, ali još uvijek nije planirano energetsko certificiranje zgrada javne namjene.
- Parlament FBiH nije razmatrao Izvješće revizije učinka „Unapređenje energetske efikasnosti u institucijama FBiH“, niti je usvojio zaključke Parlamentarnog povjerenstva nadležnog za reviziju od 10 izvješća revizije učinka među kojima je i predmetno izvješće.
- Na sjednicama Vlade FBiH nisu razmatrane preporuke koje su bile upućene Vladi FBiH, kako bi se planski pristupilo njihovoj realizaciji.

1. UVOD

U uvodnom dijelu Izvješća obrazložen je cilj i svrha praćenja realizacije preporuka iz ranije objavljenog izvješća revizije učinka, te su dane osnovne informacije o provedenom praćenju. Međunarodni standardi vrhovnih revizijskih institucija nalažu uspostavu efektivnih mehanizama za praćenje realizacije preporuka iz revizijskih izvješća.¹ VRI trebaju uspostaviti odgovarajući sustav praćenja realizacije preporuka kako bi se osiguralo da subjekti revizije postupaju sukladno utvrđenim zaključcima i preporukama. Također, izvješća o realizaciji preporuka se, kao i izvješća o provedenim revizijama, podnose organima zakonodavne vlasti na razmatranje, s ciljem praćenja realizacije preporuka i poduzimanja korektivnih mjera.

1.1. Cilj praćenja

Cilj praćenja bio je ispitati jesu li poduzete odgovarajuće aktivnosti na temelju izvješća revizije učinka „Unapređenje energetske efikasnosti u institucijama FBiH“, te u kojoj mjeri su dane preporuke realizirane.

Shodno postavljenom cilju, ispitivanje je bilo usmjereno na slijedeća pitanja:

- Jesu li preporuke dane u predmetnom Izvješću revizije učinka realizirane?
- Jesu li Parlament FBiH i Vlada FBiH razmatrali Izvješće revizije učinka „Unapređenje energetske efikasnosti u institucijama FBiH“ i koje aktivnosti su poduzeli nakon njegovog objavljivanja?

Svrha praćenja postupanja po izvješćima je osiguranje povratnih informacija za Ured za reviziju, zakonodavnu i izvršnu vlast o aktivnostima poduzetim na realizaciji preporuka, a sve u cilju unapređenja efektivnosti revizijskih izvješća. Praćenje realizacije preporuka iz revizijskih izvješća treba da potakne mehanizme odgovornosti i dovede do boljih odluka izvršne i zakonodavne vlasti, kao i dužnosnika koji upravljaju javnim novcem.²

1.2. Predmet i obim

Predmet praćenja bile su aktivnosti nadležnih institucija na realizaciji preporuka danih u izvješću revizije učinka „Unapređenje energetske efikasnosti u institucijama FBiH“ koji je objavljen u 2015. godini. Praćenjem je obuhvaćeno razdoblje od objave Izvješća pa do 30.11.2018. godine.

Praćenje izvješća revizije učinka planirano je u okviru godišnjeg plana rada Ureda za reviziju institucija u FBiH za 2018. godinu. Pri donošenju odluke o odabiru izvješća čija realizacija preporuka se pratila, vodilo se računa da je od objave izvješća prošlo dovoljno vremena kako bi odgovorne institucije imale mogućnost poduzeti aktivnosti na realizaciji preporuka. Značajnost oblasti koja je obuhvaćena revizijom, te problemi koji su i danas prisutni, predstavljali su dodatne argumente, zbog kojih je odlučeno da se provede praćenje realizacije preporuka iz predmetnog izvješća revizije učinka. Aktivnosti praćenja bile su usmjerene na preporuke koje su još uvijek relevantne.³ Praćenje je provedeno sukladno Okviru međunarodnih standarda VRI-ISSAI okvir u Bosni i Hercegovini⁴.

Izvješće revizije učinka „Unapređenje energetske efikasnosti u institucijama FBiH“, Ured za reviziju je sukladno Zakonu o reviziji institucija u FBiH⁵ dostavio svim revidiranim institucijama, te Parlamentu FBiH, Vladi FBiH i Predsjedniku FBiH. Predmetno izvješće je objavljeno i na službenoj web stranici Ureda

¹ ISSAI 11 - INTOSAI smjernice i dobre prakse vezane za neovisnost VRI

² ISSAI 12 Vrijednost i koristi VRI – pokretanje promjena u životima građana.

³ Godišnji plan i program rada Ureda za reviziju.

⁴ Odluka o primjeni Odluke o preuzimanju i objavi prijevoda Okvira međunarodnih standarda Vrhovnih revizionih institucija, broj 12-02-2339-1/18 od 12.12.2018. godine

⁵ Članak 16. Zakona o reviziji institucija u FBiH

za reviziju, kako bi šira javnost imala prigodu upoznati se sa sadržajem izvješća. Bitno je naglasiti da aktivnosti praćenja realizacije preporuka ne predstavljaju ponovnu reviziju i procjenu trenutnog stanja u oblasti. Za ovo ispitivanje bilo bi potrebno provesti naknadnu reviziju, što bi zahtijevalo više vremena.

U narednoj Tablici daje se pregled broja danih preporuka i institucija kojima su upućene preporuke:

Tablica 2. Pregled subjekata kojima su upućene preporuke

R/br.	Institucije odgovorne za realizaciju preporuka	Broj danih preporuka
1.	Parlament FBiH i Vlada FBiH	1
2.	Vlada FBiH	7
3.	Vlada FBiH i Federalno ministarstvo prostornog uređenja	2
4.	Federalno ministarstvo energije rudarstva i industrije	2
5.	Federalno ministarstvo prostornog uređenja	1
	Ukupno:	13

Izvor: Ured za reviziju

1.3. Izvori i metode

U cilju prikupljanja podataka o poduzetim aktivnostima na temelju izvješća revizije učinka, upućen je dopis Vladi FBiH i institucijama FBiH kojima su bile upućene preporuke (Federalno ministarstvo energije, rudarstva i industrije i Federalno ministarstvo prostornog uređenja). Uz dopis su poslani Upitnici na koje je trebalo odgovoriti i iste dostaviti Uredu za reviziju institucija u FBiH, zajedno sa dokumentacijom koja potvrđuje odgovore.

Odgovore na upitnik revizije učinka dostavili su Vlada FBiH i nadležna ministarstva. Na određena pitanja iz Upitnika koji je bio upućen Vladi FBiH, odgovore je dala Služba za zajedničke poslove organa i tijela u FBiH.

Sa namjerom prikupljanja dovoljnih i provjerenih podataka i informacija, tim za reviziju je obavio i više telefonskih intervjua sa nadležnima iz institucija kojima su bile upućene preporuke. Telefonski intervjui su obavljani i sa nadležnima u Službi za zajedničke poslove organa i tijela FBiH, kao instituciji koja je nadležna za plaćanje računa za energente za dio institucija FBiH.

Potrebite informacije su prikupljane i na temelju analize zakonskih i podzakonskih propisa, zapisnika sa sjednica Parlamenta FBiH i Vlade FBiH, informacija iz izvješća financijske revizije, izvješća subjekata revizije, službenih web-stranica institucija i medijskih objava. U slučajevima gdje institucije nisu dostavile dokaze o poduzetim aktivnostima, smatrano je da aktivnosti nisu ni poduzete, osim ukoliko je Ured za reviziju raspolagao podacima o poduzetim aktivnostima iz revizija financijskih izvješća ili iz drugih dostupnih izvora.

Analizom svih dobivenih odgovora i raspoložive dokumentacije, revizijski tim je dao procjenu o realizaciji danih preporuka. Status realizacije preporuka klasificiran je na sljedeći način:

- **Realizirana preporuka**- okončane su sve aktivnosti na realizaciji preporuke,
- **Djelomično realizirana preporuka** - institucije su poduzele većinu aktivnosti za realizaciju preporuke,
- **Početne aktivnosti** - institucije su poduzele manji broj aktivnosti na realizaciji preporuke,
- **Nisu poduzete aktivnosti** - institucije nisu poduzimale aktivnosti na realizaciji preporuke.
- **Preporuka više nije relevantna.**

1.4. Osnovne informacije o reviziji učinka „Unapređenje energetske efikasnosti u institucijama FBiH“

Ured za reviziju institucija u Federaciji BiH je u 2015. godinu proveo reviziju učinka na temu „Unapređenje energetske efikasnosti u institucijama FBiH“. Cilj je bio ispitati poduzete aktivnosti Vlade i nadležnih institucija usmjerene na stvaranje temeljnih pretpostavki za unapređenje energetske efikasnosti (u daljem tekstu: EE) u institucijama FBiH.

Pored generalne potrebe za smanjenjem potrošnje energije u FBiH, obveza unapređenja EE proizlazi i iz prihvaćenih međunarodnih ugovora, a prije svega potpisanog Ugovora sa Energetskom zajednicom. Revizija se bavila pitanjima unapređenja EE u institucijama FBiH kao predstavnicima javnog sektora. Institucije javnog sektora bi trebale imati ključnu ulogu u unapređenju EE, te svojim primjerom potaknuti i ostale sektore. Uzimajući u obzir potrebu za smanjenjem javne potrošnje, značaj unapređenja EE u javnim institucijama je od velikog značaja.

Provedenom revizijom utvrđeno je sljedeće:

- **Temeljene pretpostavke za razvoj EE u FBiH nisu osigurane.** Navedeno podrazumijeva da zakonski okvir potrebit za razvoj EE u FBiH nije uspostavljen, niti su doneseni temeljni planski dokumenti iz oblasti EE kao Strategija EE i Akcijski plan EE, kojima je trebalo definirati indikativne ciljeve smanjenja potrošnje energije i mjere kojima će se isti realizirati. Institucionalni okvir za razvoj EE nije jasno definiran, jer nisu utvrđeni ključni nositelji aktivnosti. Vlada nije odredila konkretne zadatke institucijama kako bi se pristupilo sustavnom prikupljanju podataka o potrošnji energije u FBiH, a nisu ni razvijeni održivi mehanizmi financiranja EE.
- **Vlada FBiH nije poduzela odgovarajuće aktivnosti u cilju unapređenja EE u svojim institucijama.** Vlada nije poduzela konkretne aktivnosti na unapređenju EE u svojim institucijama niti je jasno definirala obveze praćenja potrošnje energije i njenog smanjenja. Također, Vlada nije promovirala mjere EE unutar samih institucija niti je osigurala blagovremeno realiziranje energetskog certificiranja zgrada koje koriste institucije FBiH.
- **Rukovodstvo institucija u FBiH nije poduzelo odgovarajuće aktivnosti u cilju unapređenja EE u zgradama koje koriste.** Ovo podrazumijeva redovito praćenje potrošnje energije, definiranje ciljeva za smanjenje potrošnje energije, izradu planova EE i realizaciju mjera EE.

Na temelju utvrđenih nalaza i zaključaka dane su preporuke **Vladi FBiH** i nadležnim ministarstvima iz oblasti EE (**Federalnom ministarstvu energije, rudarstva i industrije** i **Federalnom ministarstvu prostornog uređenja**).

2. REALIZACIJA PREPORUKA IZ IZVJEŠĆA REVIZIJE UČINKA

2.1. Ocjena realizacije preporuka

Na temelju provedenog praćenja realizacije preporuka iz Izvješća revizije učinka „Unapređenje energetske efikasnosti u institucijama FBiH“, konstatirano je da većina danih preporuka nije u potpunosti realizirana. U narednoj Tablici daje se pregled danih preporuka i status njihove realizacije:

Tablica 3. Pregled danih preporuka i ocjena realizacije preporuka

Rd. br.	Preporuke	Status realizacije preporuke
1.	Poduzeti potrebite aktivnosti na izradi Strategije energetske efikasnosti.	REALIZIRANA
2.	Potrebno je poduzeti aktivnosti kako bi imenovana Radna grupa završila izradu nacrtu Akcijskog plana energetske efikasnosti FBiH. Akcijskim planom između ostalog je potrebno definirati jasne i mjerljive ciljeve smanjenja potrošnje energije u javnom sektoru.	REALIZIRANA
3.	U suradnji sa Federalnim ministarstvom energije rudarstva i industrije i Fondom za zaštitu okoliša FBiH osigurati edukaciju nadležnih u institucijama FBiH iz oblasti energetskog menadžmenta.	REALIZIRANA
4.	Osigurati hitno donošenje propisa iz oblasti energetske efikasnosti (Zakon o energetske efikasnosti i podzakonske akte), a što će omogućiti donošenje Strategije i Akcijskog plana, te operativnih planova energetske efikasnosti.	DJELOMIČNO
5.	Potrebno je precizno definirati pojedinačne obveze institucija nadležnih za unapređenje energetske efikasnosti, te imenovati koordinatora aktivnosti. Posebnu pozornost posvetiti pitanjima osiguranja podataka o potrošnji energije u FBiH i razvoju instrumenata financiranja projekata EE u smislu definiranja konkretnih zaduženja institucija i ključnog nositelja aktivnosti.	DJELOMIČNO
6.	U suradnji sa Službom za zajedničke poslove osigurati bazu podataka zgrada koje koriste institucije u FBiH, koja bi predstavljala temelj za planiranje programa energetske efikasnosti.	DJELOMIČNO
7.	Definirati obvezu praćenja i izvješćivanja o potrošnji energije za sve institucije u FBiH. Konkretnim procedurama osigurati da se podaci o potrošnji energije evidentiraju prema standardima zemalja EU i Energetske zajednice kako bi se osigurala usporedivost podataka. Za izradu procedura koristiti podršku Federalnog ministarstva energije, rudarstva i industrije.	DJELOMIČNO
8.	Odrediti jasne ciljeve i obvezu smanjenja potrošnje energije u institucijama FBiH koji će se ostvariti realizacijom mjera energetske efikasnosti.	DJELOMIČNO
9.	Potrebno je planirati način realizacije energetskog certificiranja u institucijama FBiH koje posluju u zgradama u javnom vlasništvu. Zahtijevati energetski certifikat od vlasnika privatnih zgrada koje koriste institucije u FBiH.	NISU PODUZETE AKTIVNOSTI
10.	Osigurati da sve institucije u FBiH imaju podatke o vlastitoj potrošnji energije, budući da isto predstavlja prvi korak na putu unapređenja EE u institucijama.	NISU PODUZETE AKTIVNOSTI
11.	Institucije FBiH trebaju na temelju analize potrošnje energije planirati i realizirati mjere unapređenja EE. Osigurati nadzor nad njihovom realizacijom.	NISU PODUZETE AKTIVNOSTI
12.	Osigurati da se kriterij EE uzima u obzir prilikom nabava sijalica, elektronske opreme, te prilikom unajmljivanja poslovnih prostora koje koriste institucije u FBiH.	NISU PODUZETE AKTIVNOSTI
13.	Preciznije definirati obveze pojedinačnih institucija po pitanju nadzora nad poštovanjem Pravilnika o energetskom certificiranju, kako bi se izbjegle nejasnoće i osigurala adekvatna primjena istoga.	PREPORUKA VIŠE NIJE RELEVANTNA

Izvor: Ured za reviziju

Kako je vidljivo iz prethodne Tablice, od ukupno 13 preporuka danih u predmetnom izvješću revizije učinka, tri preporuke su u potpunosti realizirane, pet preporuka je realizirano djelomično, za četiri preporuke nisu poduzimane aktivnosti na njihovoj realizaciji, a jedna od danih preporuka više nije relevantna. U narednim poglavljima daje se detaljno obrazloženje aktivnosti poduzetih na realizaciji pojedinačnih preporuka.

2.2. Realizacija preporuka danih u cilju osiguranja općih pretpostavki za sustavno unapređenje energetske efikasnosti u FBiH

➤ *Parlament FBiH i Vlada FBiH*

Preporuka 1: Osigurati hitno donošenje propisa iz oblasti energetske efikasnosti (Zakon o energetske efikasnosti i podzakonske akte), a što će omogućiti donošenje Strategije i Akcijskog plana, te operativnih planova energetske efikasnosti.

STUPANJ REALIZIRANJA

DJELOMIČNO

Na temelju analize prikupljenih podataka utvrđeno je da je donesen Zakon o energijskoj efikasnosti u FBiH, kao temeljni propis koji uređuje predmetnu oblast, ali da još uvijek nisu doneseni svi neophodni provedbeni akti. Revizija je utvrdila, da je nakon trogodišnje procedure usvajanja, Parlamenta FBiH, u 2017. godini, donio Zakon o energijskoj efikasnosti u FBiH.⁶ Ovim Zakonom se između ostalog uređuje EE u krajnjoj potrošnji energije, donošenje i provođenje planova za poboljšanje EE, obveze javnog sektora u primjeni zakona, kao i način financiranja poboljšanja EE.⁷ Nakon usvajanja Zakona o energijskoj efikasnosti u FBiH, Vlada FBiH je 2017. godine donijela i **Akcijski plan EE FBiH** (EEAP FBiH).

Zakonom je propisano da je poslije usvajanja EEAP FBiH, Vlada FBiH trebala donijeti trogodišnji operativni plan za unapređenje EE u federalnim institucijama. Konstatirano je da isti još uvijek nije donesen, niti je prijedlog navedenog plana izrađen od strane FMERI.

Sukladno Zakonu o energijskoj efikasnosti u FBiH, trebalo je također donijeti i niz podzakonskih akata neophodnih za provedbu Zakona.⁸ Utvrđeno je da su pojedini podzakonski akti doneseni⁹, međutim još uvijek nedostaju značajni podzakonski akti neophodni za dalje provođenje Zakona.

Revizija je utvrdila da još uvijek nije izrađen propis koji uređuje sadržaj, strukturu i način prikupljanja i pružanja informacija o potrošnji energije i formu izvješćivanja, kao ni provedbeni propis o poticajnim mjerama, načinu njihove raspodjele i definiranju kriterija za poticanje EE.

Odgovorni iz FMERI navode da je u tijeku izrada sljedećih pravilnika:

- Pravilnik o informacijskom sustavu Federacije BiH, koji donosi FMERI;
- Pravilnik o redovitim energijskim auditima sustava za grijanje i sustava za klimatizaciju, koji donosi ministar FMERI;
- Pravilnik o minimalnim zahtjevima za energetske karakteristike zgrada, koji donosi ministar FMPU.

⁶ Zakon je usvojen na 16. sjednici Doma naroda Parlamenta FBiH od 02.02.2017. godine, potvrđen na 18. sjednici Zastupničkog doma Parlamenta FBiH od 15.02.2017. godine i objavljen je u Službenim novinama FBiH br. 22/17.

⁷ Članak 1. Zakona o energijskoj efikasnosti u FBiH.

⁸ Članak 59. Zakona o energijskoj efikasnosti u FBiH.

⁹ Vlada FBiH je na usuglašeni prijedlog FMERI i FMPU donijela Uredbu o provođenju Energijskih audita i izdavanje energetske certifikata, Uredbu o uvjetima za davanje i oduzimanje ovlasti za obavljanje energijskih audita i energetske certificiranje zgrada; donesena je i Odluka o utvrđivanju Metodologije izračuna i raspodjele indikativnih ciljeva FBiH za ostvarivanje ušteda u potrošnji energije.

➤ Vlada FBiH

Preporuka 1: Potrebno je precizno definirati pojedinačne obveze institucija nadležnih za unapređenje energetske efikasnosti, te imenovati koordinatora aktivnosti. Posebnu pozornost posvetiti pitanjima osiguranja podataka o potrošnji energije u FBiH i razvoju instrumenata financiranja projekata EE u smislu definiranja konkretnih zaduženja institucija i ključnog nositelja aktivnosti.

STUPANJ REALIZIRANJA

DJELOMIČNO

Revizija je konstatala da je Zakonom o energetskej efikasnosti u FBiH institucionalni okvir potrebit za unapređenje EE uređen na sljedeći način:

- Zakon predviđa uspostavu **Agencije za energetskej efikasnost** (u daljem tekstu Agencija) kao pravnog subjekta nadležnog za obavljanje stručnih poslova sa ciljem unapređenja uvjeta i mjera za racionalnu uporabu i štednju energije i energenata, uključujući i povećanje efikasnosti korištenja energije u svim sektorima potrošnje energije.
- Do uspostavljanja Agencije¹⁰, Federalno ministarstvo energije, rudarstva i industrije (u daljem tekstu: FMERI), određeno je za nositelja aktivnosti u postizanju indikativnih ciljeva EE u FBiH¹¹. Zakon također propisuje značajnu ulogu Federalnog ministarstva prostornog uređenja (u daljem tekstu: FMPU), Fonda za zaštitu okoliša FBiH¹², Federalnog ministarstva okoliša i turizma (FMOIT) i Federalnog ministarstva prometa i komunikacija (FMPIK).

Na temelju raspoloživih informacija konstatirano je da Agencija za energetskej efikasnost još uvijek nije utemeljena, dok su ostale nadležne institucije za unapređenje EE, u proteklom periodu, prevashodno bile fokusirane na izradu potrebitih podzakonskih akata, te na uspostavu informacijskog sustava EE.

U kontekstu osiguranja podataka o potrošnji energije u FBiH, revizija je utvrdila da informacijski sustav još uvijek nije uspostavljen, a da institucije FBiH podatke o potrošnji energije do sada nisu dostavljale FMERI. Iako Zakon o EE predviđa uspostavu financijskih instrumenata za uštedu energije¹³, održivi instrumenti financiranja EE još uvijek nisu uspostavljeni. Nadležni u FMERI smatraju da je neophodna dopuna Zakona o EE u FBiH u dijelu jasnog definiranja financijskih mehanizama.

➤ **Federalno ministarstvo energije, rudarstva i industrije**

Preporuka 1: Potrebno je poduzeti aktivnosti kako bi imenovana Radna grupa završila izradu nacrtu Akcijskog plana energetskej efikasnosti FBiH. Akcijskim planom između ostalog je potrebno definirati jasne i mjerljive ciljeve smanjenja potrošnje energije u javnom sektoru.

STUPANJ REALIZIRANJA

REALIZIRANA

Revizija je utvrdila da je ova preporuka realizirana od strane FMERI, odnosno imenovane radne grupe. Izrađen je Akcijski plan za energetskej efikasnost u Federaciji Bosne i Hercegovine za period 2016-2018.

¹⁰ Agencija za energetskej efikasnost.

¹¹ Članci 7. i 8. Zakona o energetskej efikasnosti FBiH.

¹² Utemeljen zakonom o Fondu za zaštitu okoliša FBiH („Službene novine FBiH“ br. 33/03).

¹³ Zakonom o energetskej efikasnosti u FBiH, uveden je pojam „financijski instrumenti ušteda energije“ koji podrazumijeva instrumente kao što su fondovi, subvencije, poreske olakšice, zajmove, financiranje od treće strane, ugovore o energetskej efektu, ugovore sa garantiranim uštedama energije, vanjska opskrba energijom itd. Zakonom je predviđena izrada provedbenog propisa o poticajnim mjerama (ekonomski poticaji)¹³, način njihove raspodjele kao i definiranje kriterija, za poticajne mjere EE.

godine (EEAP FBiH)¹⁴ koji je 2017. godine donijela Vlada FBiH. Navedeni akcijski plan je sastavni dio Akcijskog plana EE u BiH.¹⁵

Na temelju analize EEAP FBiH revizija je konstatirala da su ovim dokumentom planirani programi za unapređenje EE u FBiH, pri čemu se svaki program sastoji od većeg broja sektorskih i horizontalnih mjera. Akcijski plan definira uštede u potrošnji finalne energije u FBiH do 2018. godine od 9% u odnosu na baznu potrošnju energije (prosjeck potrošnje za razdoblje 2006.-2010. godina). Akcijski plan daje značajnu ulogu u smanjenju ukupne potrošnje energije, mjerama unapređenja EE u javnom sektoru.

Po izjavama odgovornih u FMERI, u tijeku su aktivnosti na izradi novog trogodišnjeg Akcijskog plana EE za period 2019-2021. kroz interresorne aktivnosti u koje su uključeni i FMPU, FMPK, FMOIT i Fond za zaštitu okoliša, a uz tehničku potporu GIZ-a¹⁶. Završetak novog Akcijskog plana EE planiran je do kraja 2019. godine.

Revizija cijeni važnim istaknuti da je sukladno Zakonu o energijskoj efikasnosti u FBiH, obveza FMERI također bila nadzor nad provođenjem Akcijskog plana EE i izvješćivanje Vlade FBiH o realizaciji Akcijskog plana.¹⁷ Konstatirano je da FMERI do sada nije izvršavao ovu zakonom definiranu obvezu.¹⁸

➤ **Federalno ministarstvo energije, rudarstva i industrije**

Preporuka 2: Poduzeti potrebite aktivnosti na izradi Strategije energetske efikasnosti.	
STUPANJ REALIZIRANJA	REALIZIRANA

Sukladno usvojenom Zakonu o energijskoj efikasnosti u FBiH, FMERI je imalo obvezu izraditi i predložiti Vladi FBiH, Strategiju energetske efikasnosti, koja se kao sastavni dio Energetske strategije FBiH usvaja za razdoblje od najmanje deset godina.¹⁹ Strategija između ostaloga treba sadržavati: Politike za provođenje energetske efikasnosti; indikativne ciljeve za uštedu energije; smjernice za postizanje indikativnih ciljeva i Akcijski plan koji definira implementaciju strateškog plana.

Revizija je konstatirala da je FMERI izradilo **Okvirnu energetska strategiju FBiH do 2035. godine** koja između ostalog sadrži poglavlje Energetska efikasnost kojim su strateški uređena pitanja unapređenja EE. Strategiju je Vlada FBiH 2017. godine prosljedila Parlamentu FBiH, međutim prema dostupnim podacima Parlament FBiH istu još uvijek nije usvojio. Okvirna energetska strategija FBiH (koju nije donio Parlament FBiH) postala je sastavni dio **Okvirne energetske strategije BiH, koju je u 2018. godini usvojilo Vijeće ministara BiH.**

Pored činjenice da Parlament FBiH nije usvojio Okvirnu energetska strategiju FBiH, utvrđeno je da još uvijek nisu donesene ni Politike za provođenje energetske efikasnosti, koje trebaju biti sastavni dio Strategije energetske efikasnosti, niti je donesena Odluka o utvrđivanju „Privremenih smjernica politike za provođenje energetske efikasnosti“, koja se trebala usvojiti do donošenja navedenih Politika.²⁰

¹⁴ Akcijski plan za energetska efikasnost u Federaciji Bosne i Hercegovine za period 2016-2018.

¹⁵ Navedeni Akcijski plan BiH za period 2016.-2018. godina usvojen je na 123. sjednici Vijeća ministara BiH održanoj dana 04.12.2017. godine.

¹⁶ Die Deutsche gesellschaft fur internationall Zusammenarbeit (Njemačka razvojna agencija).

¹⁷ Najkasnije do 30. travnja u tekućoj godini za prethodnu godinu.

¹⁸ Po izjavama odgovornih iz ovog ministarstva nisu stvoreni uvjeti za ispunjavanje ove obveze (nisu završeni pravilnici ni moduli temeljem kojih bi se realizirali pojedine obveze), zbog čega ministarstvo nije bilo u mogućnosti postupati sukladno propisanim obvezama.

¹⁹ Članak 11. Zakona o energijskoj efikasnosti: Ministarstvo izrađuje, Vlada predlaže, a Parlament Federacije BiH donosi Strategiju.

²⁰ Prema dostupnim podacima, Vlada FBiH je u 2017. godini na prijedlog FMERI Odlukom utvrdila „Privremene smjernice politike za provođenje energetske efikasnosti u FBiH“, na koju je Dom naroda Parlamenta FBiH u 2018. godini dao suglasnost, međutim Zastupnički dom Parlamenta FBiH na istu nije dao svoju suglasnost.

Uvažavajući činjenicu da je, prema raspoloživim informacijama, FMERI poduzeo aktivnosti na izradi Strategije, kao i da je, na prijedlog FMERI, Vlada FBiH Odlukom utvrdila Privremene smjernice politike za provođenje energetske efikasnosti u FBiH, ocijenjeno je da je ovo ministarstvo predmetnu preporuku realiziralo. Međutim, revizija akcentira da je shodno Zakonu o energijskoj efikasnosti u FBiH propisano da Parlament FBiH treba donijeti Strategiju, kao i da se Odluka o utvrđivanju „Privremenih smjernica politike za provođenje energetske efikasnosti“ počinje primjenjivati nakon dobivanja suglasnosti od Parlamenta FBiH.

➤ **Federalno ministarstvo prostornog uređenja**

Preporuka 1: Preciznije definirati obveze pojedinačnih institucija po pitanju nadzora nad poštivanjem Pravilnika o energetskom certificiranju, kako bi se izbjegle nejasnoće i osigurala adekvatna primjena istoga.

STUPANJ REALIZIRANJA

PREPORUKA VIŠE NIJE RELEVANTNA

Revizijom je konstatirano da Pravilnik o energetskom certificiranju više nije na snazi, obzirom da su temeljem usvojenog Zakona o energijskoj efikasnosti u FBiH, u 2018. godini doneseni novi podzakonski akti koji reguliraju pitanja energetskog certificiranja - Uredba o provođenju energetskog audita²¹ i izdavanju energetskog certifikata i Uredba o uvjetima za davanje i oduzimanje ovlasti za obavljanje energetskog audita i energetsko certificiranje zgrada²².

2.3. Preporuke dane u cilju unapređenja energetske efikasnosti u institucijama FBiH

➤ **Preporuke za Vladu FBiH i Federalno ministarstvo prostornog uređenja**

Preporuka 1: U suradnji sa Službom za zajedničke poslove osigurati bazu podataka zgrada koje koriste institucije u FBiH, koja bi predstavljala temelj za planiranje programa energetske efikasnosti.

STUPANJ REALIZIRANJA

DJELOMIČNO

Praćenjem je utvrđeno da su **aktivnosti na realizaciji predmetne preporuke započele, ali da odgovarajuća baza podataka, koja predstavlja preduvjet za planiranje programa EE još uvijek nije uspostavljena.** Naime, shodno danoj preporuci, a u cilju uspostavljanja ažurne baze podataka o zgradama koje koriste institucije FBiH, FMPU je u 2016. godini pokrenulo inicijativu za suradnju sa razvojnim programom Ujedinjenih nacija (UNDP), kroz projekt „**Energetska efikasnost u zgradama u državnom vlasništvu koje koriste institucije u FBiH**“.²³ U okviru navedenog projekta, u suradnji sa Službom stvorena je baza podataka koja sadrži osnovne podatke o zgradama institucija FBiH (adrese, površine, temelj korištenja, vlasništvo i informacije o posjedu energetskog certifikata). U toku je izrada Studije energetske efikasnosti zgrada temeljem koje će se popuniti baza podataka o energetskom stanju zgrada. Prema informacijama nadležnih u FMPU, za sada su raspoloživi podaci o energetskom svojstvu

²¹ Energetski audit je dokumentirani postupak za stjecanje odgovarajućih saznanja o postojećoj potrošnji energije zgrade i energijskim karakteristikama zgrade ili njenog dijela i određivanje isplativosti primjene mjera za poboljšanje energetske efikasnosti te izradu izvješća sa prikupljenim informacijama i predloženim mjerama (čl. 2. točka 3. Uredbe o provođenju energetskog audita i izdavanje energetskog certifikata).

²² Uredba o provođenju energetskog audita i izdavanje energetskog certifikata kao i Uredba o uvjetima za davanje i oduzimanje ovlasti za obavljanje energetskog audita i energetskog certificiranje zgrada („Službene novine FBiH br. 87/18 od 02.11.2018.godine).

²³ Formalna suradnja na navedenom projektu započela je potpisivanjem memoranduma o razumijevanju 01.12.2016. godine između UNDP i FMPU

dijela zgrada institucija FBiH, ali baza podataka još uvijek nije ažurirana obzirom da spomenuta studija nije gotova (završetak je planiran krajem 2018. godine). U okviru istog projekta planiran je energetska audit za sedam zgrada institucija FBiH, a u sljedećoj fazi planirano je proširenje projekta audita na ostale zgrade institucija FBiH koje su pod zakupom.

Preporuka 2: Potrebno je planirati način realizacije energetskog certificiranja u institucijama FBiH koje posluju u zgradama u javnom vlasništvu. Zahtijevati energetski certifikat od vlasnika privatnih zgrada koje koriste institucije u FBiH.

STUPANJ REALIZIRANJA

NISU PODUZETE AKTIVNOSTI

Prema informacijama dobivenim od nadležnih iz FMPU realizacija navedene preporuke nije započeta obzirom da energetsko certificiranje zgrada institucija FBiH još uvijek nije planirano, pa samim tim ni realizirano. Kao razlog se navodi činjenica da su na temelju Zakona o energijskoj efikasnosti u FBiH, tek u 2018. godini donijete Uredba o provođenju energetskog audita i izdavanju energetskih certifikata i Uredba o uvjetima za davanje i oduzimanje ovlasti za obavljanje energetskog audita i energetskog certificiranja²⁴ koje predstavljaju temelj za dalje planiranje i provođenje aktivnosti.

Uvidom u Uredbu o provođenju energetskog audita i izdavanju energetskog certifikata, revizija je konstatala kako je propisana obveza provođenja energetskog audita za sve zgrade javne namjene čija je ukupna korisna površina veća od 500 kvadratnih m². Također, navedeno je da je investitor, vlasnik ili korisnik zgrade, dužan osigurati provođenje energetskog audita zgrade i energetsko certificiranje, te je propisana obveza javnog izlaganja certifikata u zgradama javne namjene.

Obzirom da su donošenjem spomenutih uredbi stvorene pretpostavke za realizaciju predmetne preporuke, revizija cijeni da je potrebno pristupiti planiranju i realizaciji energetskog certificiranja zgrada javne namjene. Važno je napomenuti da osiguranje energetskih certifikata ne bi trebao biti jedini cilj ove aktivnosti, nego bi trebalo planirati i način realizacije mjera EE koje se predlažu energetskim certifikatima.

➤ **Vlada FBiH**

Preporuka 1: Definirati obvezu praćenja i izvješćivanja o potrošnji energije za sve institucije u FBiH. Konkretnim procedurama osigurati da se podaci o potrošnji energije evidentiraju prema standardima zemalja EU i Energetske zajednice kako bi se osigurala usporedivost podataka. Za izradu procedura koristiti podršku Federalnog ministarstva energije, rudarstva i industrije.

STUPANJ REALIZIRANJA

DJELOMIČNO

Adekvatno praćenje i izvješćivanje o potrošnji energije predstavlja jedan od glavnih preduvjeta za planiranje i provođenje mjera EE i precizno definiranje potencijala za uštede energije. **Revizija je konstatala da je obveza praćenja i izvješćivanja o potrošnji energije u javnom sektoru FBiH propisana Zakonom o energijskoj efikasnosti u FBiH²⁵. Naime, Zakonom je propisano je da su organi javne uprave, organizacije, regulatorna tijela, javne ustanove, agencije, jedinice lokalne samouprave i javna poduzeća, dužna vršiti upravljanje energijom u prostorijama u kojima posluju. Upravljanje**

²⁴ Objavljeni u „Službene novine FBiH“ br. 87/18

²⁵ U svrhu ispunjenja svojih obveza subjekti u javnom sektoru trebaju vršiti analize potrošnje energije (periodično a najmanje jedanput godišnje), provoditi energijski audit, usvajati program poboljšanja EE, implementiranje mjera programa EE, provoditi i razvijati sustav informacija o EE, a posebno sustav kontrole nad potrošnjom i dostavljati podatke Agenciji i Ministarstvu o ukupnoj potrošnji energije

energijom između ostaloga podrazumijeva praćenje i analiziranje potrošnje energije, provođenje mjera EE, kao i uspostavljanje i vođenje informacijskog sustava za EE.

U cilju realizacije naprijed navedene zakonske obveze, institucije javnog sektora su, između ostaloga, dužne dostavljati Agenciji i Ministarstvu podatke o ukupno utrošenoj energiji i to sukladno posebnom propisu koji je trebalo da izradi Ministarstvo (FMERI).²⁶ Također, Vlada FBiH je Zaključkom br. 863/2017 iz 2017. godine zadužila institucije FBiH, koje same plaćaju račune za energiju, da jednom mjesečno dostavljaju Službi za zajedničke poslove organa i tijela FBiH podatke o utrošku energenata ili uz odgovarajući trening sami unose podatke u uspostavljenu aplikaciju EMIS.²⁷

Institucije FBiH u proteklom periodu nisu dostavljale podatke o potrošnji energije FMERI. ²⁸ Revizija je konstatirala da se navedeno može vezati za činjenicu da **FMERI, usprkos zakonom propisanoj obvezi, nije izradilo potrebni propis kojim se određuje sadržaj, struktura i način prikupljanja i pružanja informacija o potrošnji energije, kao i forma izvješćivanja.**

Utvrđeno je da su u tijeku aktivnosti na osiguranju podataka o potrošnji energije u okviru implementacije spomenutog Projekta „Energijska efikasnost u zgradama u državnom vlasništvu koje koriste institucije FBiH“. Jedan od ciljeva ovog Projekta je stvaranje preduvjeta za razvoj funkcionalnog sustava prikupljanja/unosa podataka u softver i izvješćivanje o potrošnji energije u zgradama koje koriste institucije u FBiH (EMIS).

Preporuka 2: U suradnji sa Federalnim ministarstvom energije rudarstva i industrije i Fondom za zaštitu okoliša FBiH osigurati edukaciju nadležnih u institucijama FBiH iz oblasti energetskog menadžmenta.

STUPANJ REALIZIRANJA

REALIZIRANA

Cilj ove preporuke bio je da se osiguraju pretpostavke za odgovarajuće upravljanje energijom u institucijama FBiH u pogledu praćenja i kontrole potrošnje energije. Prema prikupljenim podacima, aktivnosti edukacije iz oblasti racionalnog upravljanja energijom za nadležne institucije u FBiH, su se realizirale u proteklom periodu. Naime, u okviru spomenutog Projekta „Energijska efikasnost u zgradama u državnom vlasništvu koje koriste institucije FBiH“ vrši se kontinuirano educiranje imenovanih osoba u institucijama FBiH²⁹, za rad na modulima koji su sastavni dio jedinstvene web platforme informacijskog sustava (primjerice modul EMIS - upravljanje potrošnjom energije u institucijama FBiH).³⁰

Preporuka 3: Osigurati da sve institucije u FBiH imaju podatke o vlastitoj potrošnji energije, budući da isto predstavlja prvi korak na putu unapređenja EE u institucijama.

STUPANJ REALIZIRANJA

NISU PODUZETE AKTIVNOSTI

Prilikom provođenja revizije učinka „Unapređenje energetske efikasnosti u institucijama FBiH“ revizija je konstatirala da veliki broj institucija FBiH ne raspolaže sa temeljnim informacijama o potrošnji vlastite energije. Riječ je o institucijama čije račune za energente plaća Služba za zajedničke poslove organa i tijela FBiH. Revizijom je konstatirano da ovakva situacija ima za posljedicu nedovoljnu svijest

²⁶ Članak 48. Zakona o energijskoj efikasnosti u FBiH

²⁷ EMIS- sustav upravljanja potrošnjom energije

²⁸ Prema izjavi odgovornih osoba iz FMERI u tijeku je izrada Pravilnika o informacijskom sustavu EE FBiH kojim će se stvoriti pretpostavke za adekvatno upravljanje energijom u institucijama FBiH.

²⁹ Pregled institucija FBiH i imenovanih osoba za edukaciju za modul EMIS.

³⁰ Vlada FBiH je odobrila FMPU sredstva iz proračuna FBiH za 2016. godinu u iznosu od 50.000 KM za realizaciju projekta

o potrebi racionalne potrošnje energije u institucijama koje ne raspolažu podacima o vlastitoj potrošnji energije.

Na temelju podataka dobivenih od nadležnih u Službi, konstatirano je da na realizaciji ove preporuke nisu poduzete odgovarajuće aktivnosti. Naime, Služba i dalje ne dostavlja podatke o potrošnji energije institucijama za koje vrši plaćanje računa za energente. Prema obrazloženju sugovornika revizije, u situacijama kada nadležni u Službi evidentiraju povećanje u potrošnji energije u nekoj od institucija, usmeno o istom izvijeste institucije. Revizija cijeni kako je u narednom periodu potrebno osigurati da Služba dostavlja podatke o potrošnji energije institucijama čije račune za energente plaća, kako bi navedene institucije, na temelju pouzdanih podataka o vlastitoj potrošnji energije, planirale mjere za unapređenje EE.

Preporuka 4: Odrediti jasne ciljeve i obvezu smanjenja potrošnje energije u institucijama FBiH koji će se ostvariti realizacijom mjera energetske efikasnosti.

STUPANJ REALIZIRANJA

DJELOMIČNO

Praćenjem je konstatirano da su obveza i generalni ciljevi smanjenja potrošnje energije u institucijama FBiH utvrđeni, ali da konkretni ciljevi još uvijek nisu definirani, s obzirom da nisu doneseni potrebni operativni programi. Naime, Zakonom o energijskoj efikasnosti u FBiH³¹ između ostaloga je propisana obveza usvajanja programa poboljšanja EE i implementiranja mjere koje će osigurati smanjenje potrošnje energije u javnom sektoru. Također, **Akcijskim planom EE FBiH (EEAP FBiH)** za period 2016-2018. godina³² utvrđeni su indikativni ciljevi za smanjenje potrošnje energije, pri čemu se značajan doprinos u smanjenju potrošnje energije očekuje od realizacije mjera EE u javnom sektoru, posebice u javnim zgradama.

Sukladno Zakonu o energijskoj efikasnosti, Vlada FBiH je, u roku 90 dana od usvajanja EEAP FBiH, na prijedlog FMERI, trebala donijeti trogodišnji **operativni plan za poboljšanje EE u federalnim institucijama**. Navedenim planom je trebalo odrediti konkretne aktivnosti za realizaciju ciljeva i mjera za smanjenje potrošnje energije u institucijama FBiH. **Revizija je konstatirala da spomenuti operativni plan nije izrađen niti donesen.** Odgovorni iz FMERI su u odgovoru na Upitnik revizije naveli da nisu zadovoljene temeljene pretpostavke za donošenje operativnog plana za poboljšanje EE s obzirom da informacijski sustav EE nije uspostavljen³³.

Preporuka 5: Institucije FBiH trebaju na temelju analize potrošnje energije planirati i realizirati mjere unapređenja EE. Osigurati nadzor nad njihovom realizacijom.

STUPANJ REALIZIRANJA

NISU PODUZETE AKTIVNOSTI

Analizirajući informacije koje je dostavila Vlada FBiH, revizija je konstatirala da federalne institucije nisu planirale i realizirale konkretne mjere unapređenja EE u zgradama koje koriste³⁴, iako su navedene obveze propisane i Zakonom o energijskoj efikasnosti u FBiH. Spomenutim zakonom propisano je da

³¹ Članak 18. Zakona o energijskoj efikasnosti u FBiH

³² Službene novine FBiH 53/17.

³³ Izvor: odgovori na Upitnik revizije upućen FMERI.

³⁴ Vlada FBiH i Služba nisu dostavili informacije o planiranim i realiziranim mjerama EE u institucijama FBiH, niti o nadzoru nad realizacijom ovih mjera

javni sektor treba periodično, a najmanje jednom godišnje analizirati potrošnju energije i na temelju toga planirati i realizirati mjere kojim bi se unaprijedila EE.³⁵

Revizijom je konstatirano da, iako Služba raspolaže detaljnim evidencijama o potrošnji energije u institucijama za koje je nadležna da vrši plaćanje energenta, navedene evidencije, u prethodnim godinama, nisu korištene za planiranje mjera unapređenja EE. Dodatno je provjereno jesu li ministarstva nadležna za unapređenje EE (FMERI i FMPU) postupila sukladno danoj preporuci, kao i spomenutoj zakonskoj obvezi. Konstatirano je da ni jedno od nadležnih ministarstava nije planiralo niti realiziralo konkretne mjere unapređenja EE u zgradama koje koriste za rad. Nadležni u navedenim ministarstvima kao razloge navode da su zgrade koje ministarstva koriste za rad iznajmljene³⁶. Također, nadležni u FMERI ističu da nedostatak sustavnih informacija o potrošnji energije onemogućava planiranje i provođenje mjera EE.

Preporuka 6: Osigurati da se kriterij EE uzima u obzir prilikom nabave sijalica, elektronske opreme, te prilikom unajmljivanja poslovnih prostora koje koriste institucije u FBiH .

STUPANJ REALIZIRANJA

NISU PODUZETE AKTIVNOSTI

Vlada FBiH nije dala odgovor o aktivnostima poduzetim na realizaciji ove preporuke, nego je iste zahtijevala od Službe za zajedničke poslove organa i tijela FBiH. Nadležni iz Službe su u odgovorima na Upitnik revizije naveli da „Služba u objektima koji su u njoj nadležnosti i prilikom unajmljivanja poslovnih prostora vodi računa o kriterijima EE“. Reviziji nisu dostavljeni odgovarajući dokazi, zbog čega se navedene izjave nisu mogle uzeti u obzir prilikom ocjene realizacije predmetne preporuke.

Važno je napomenuti da je sukladno donesenom Zakonu o energijskoj efikasnosti u FBiH jasno propisano da se u postupku nabave roba i usluga, kriterij EE treba uzeti u obzir prilikom izbora dobavljača. Također poseban značaj kriterija EE predviđen je prilikom kupovine ili zakupa zgrada za potrebe subjekata javnog sektora.³⁷

3. POSTUPANJE PARLAMENTA FBiH I VLADE FBiH NA TEMELJU IZVJEŠĆA REVIZIJE UČINKA

3.1. Parlament FBiH

Parlamentarno povjerenstvo dužno je pratiti provođenje realizacije preporuka Ureda za reviziju, te mjera i zaključaka Parlamenta FBiH, kako bi se unaprijedio proces upravljanja javnim sredstvima ili otklonile nepravilnosti iznesene u revizijskim izvješćima.³⁸ Krajem 2015. godine, Parlamentarno povjerenstvo je donijelo Napatuk za razmatranje i analizu revizijskih izvješća³⁹ kojim su određene faze i proceduralni koraci koji se trebaju primjenjivati u razmatranju i analizi revizijskih izvješća dostavljenih Povjerenstvu.

Parlamentarno povjerenstvo odgovorno za reviziju nije razmatralo izvješće revizije učinka „Unapređenje energetske efikasnosti u institucijama FBiH“ u periodu kada je Izvješće objavljeno, nego je naknadno donijelo odluku o pokretanju aktivnosti u cilju analize stupnja provedbe preporuka za 10 izvješća revizije učinka⁴⁰, koja nisu ranije razmatrana od strane Povjerenstva. U okviru navedenih 10 izvješća bilo je i predmetno izvješće. Povjerenstvo je zahtijevalo od institucija (koje su bile obuhvaćene

³⁵ Članak 18. Zakona o energijskoj efikasnosti u FBiH

³⁶ Izvor: odgovor na Upitnik revizije od strane FMPU i FMERI

³⁷ Članak 21. Zakona o energijskoj efikasnosti u FBiH

³⁸ Članak 17. Poslovnika o radu Parlamentarnog povjerenstva odgovornog za reviziju

³⁹ Napatuk donesen 15. prosinca 2015. godine, u skladu sa člankom 1. stavak 2. Poslovnika o radu Parlamentarnog povjerenstva odgovornog za reviziju.

⁴⁰ Razmatrana izvješća revizije učinka objavljena su u periodu 2007.-2015. godina

preporukama iz 10 izvješća revizije učinka) da dostave informacije o poduzetim aktivnostima na realizaciji preporuka, a u ocjenu stupnja realizacije preporuka, na temelju dostavljenih odgovora od strane institucija, bio je uključen i Ured za reviziju.

Na temelju provedene analize o poduzetim aktivnostima institucija na realizaciji preporuka, Parlamentarno povjerenstvo je sačinilo Informaciju, te donijelo Zaključke koji su usvojeni u 2017. godini. S ciljem unapređenja realizacije preporuka revizije učinka Zaključcima Parlamentarnog povjerenstva predviđeno je da se u sklopu procedure usvajanja izvješća revizije učinka, uspostave slijedeće obveze za institucije kojima su upućene preporuke:

- Izrada akcijskog plana za realizaciju preporuka revizije učinka u roku ne dužem od 90 dana od datuma usvajanja zaključaka od strane Parlamenta FBiH, te da se isti akcijski planovi javno objave na internet stranicama svake naslovljene institucije zasebno;
 - Dostava zasebnog izvješća o stupnju realizacije preporuka revizije učinka Parlamentarnom povjerenstvu odgovornom za reviziju u roku od 12 mjeseci i ponovno u roku od 24 mjeseca od datuma usvajanja zaključaka od strane Parlamenta FBiH, prema posebnim upitima koje će dostaviti Povjerenstvo svakoj instituciji obuhvaćenoj preporukama iz izvješća revizije učinka zasebno.

Prema informacijama dobivenim od Parlamentarnog povjerenstva⁴¹, do sačinjavanja predmetnog izvješća, nisu poduzimane aktivnosti na realizaciji usvojenih Zaključaka. Također, Parlament FBiH nije usvojio spomenutu Informaciju sa zaključcima Parlamentarnog povjerenstva odgovornog za reviziju, niti je naknadno usvojio izvješća koja su bila obuhvaćena ovom Informacijom. Shodno navedenom, revizija je konstatirala da još uvijek nije uspostavljena praksa koja bi osigurala da domovi Parlamenta Federacije BiH razmatraju svako izvješće revizije učinka, kako bi u svojim zaključcima dodatno obvezali nadležne institucije da realiziraju preporuke.

3.2. Vlada FBiH

Na temelju prikupljenih podataka o aktivnostima Vlade FBiH poduzetim temeljem danih preporuka iz izvješća revizije učinka „Unapređenje energetske efikasnosti u institucijama FBiH“ konstatirano je, da predmetno Izvješće nije bilo predmetom razmatranja na sjednicama Vlade FBiH, iako je u istom značajan broj preporuka bio upućen Vladi FBiH.⁴² Vlada FBiH je prilikom zaprimanja Nacrta predmetnog Izvješća sugerirala institucijama, kojima su bile upućene preporuke, da nakon zaprimanja konačnog izvješća „kandidiraju program postupanja u skladu s preporukama, imajući pri tome posebno u vidu uštede u Proračunu FBiH“. Međutim prema informacijama dobivenim od nadležnih u Tajništvu Vlade FBiH, program postupanja u skladu sa preporukama iz predmetnog izvješća nikada nije pripremljen. Na sjednicama Vlade FBiH naknadno su razmatrane informacije o realizaciji projekata iz oblasti EE, u slučajevima kada su resorna ministarstva isto predložila⁴³.

⁴¹ Izvor: E-mail korespondencija sa nadležnima u Parlamentarnom Povjerenstvu odgovornom za reviziju

⁴² Izvor: Odgovori na Upitnik revizije učinka

⁴³ Izvor: Uvid u dnevni red sjednica Vlade FBiH

4. ZAKLJUČCI

Na temelju rezultata provedenog praćenja zaključeno je da su nadležne institucije u prethodnim godinama poduzele značajne aktivnosti na temelju izvješća „Unapređenje energetske efikasnosti u institucijama FBiH“, međutim većina preporuka i dalje nije realizirana. Od ukupno trinaest danih preporuka, tri preporuke su realizirane, pet preporuka je djelomično realizirano, dok za četiri preporuke institucije još uvijek nisu poduzele potrebite aktivnosti na njihovoj realizaciji. Jedna od danih preporuka više nije relevantna obzirom da je podzakonski akt na koji se preporuka odnosila stavljen van snage.

U proteklom periodu ostvaren je bitan napredak u donošenju legislative koja uređuje oblast EE i osnovnih strateških i planskih dokumenata koji predstavljaju preduvjete za sustavno uređenje predmetne oblasti. Donesen je Zakon o energijskoj efikasnosti u FBiH i izrađene su Okvirna energetska strategija FBiH do 2035. godine i Akcijski plan EE FBiH za period 2016.-2018. godina.

Revizijom je zaključeno da za adekvatnu primjenu Zakona o energijskoj efikasnosti u FBiH još uvijek nisu doneseni svi potrebite podzakonski akti, zbog čega se odrednice Zakona još uvijek ne poštuju. Poseban problem predstavlja osiguranje cjelovitih i pouzdanih podataka o potrošnji energije, uspostava odgovarajućeg sustava upravljanja informacijama, kao i uspostava održivih instrumenata financiranja programa EE.

Slijedeći europske direktive iz predmetne oblasti, Zakon o energijskoj efikasnosti u FBiH je propisao posebno obveze za javni sektor. Međutim revizijom je konstatirano da u institucijama FBiH još uvijek nije započelo planiranje i provođenje konkretnih mjera unapređenja EE.

Provedeno praćenje je pokazalo kako još uvijek nije uspostavljena praksa da Parlament FBiH i Vlada FBiH razmatraju svako izvješće revizije učinka, kako bi svojim zaključcima dodatno obvezali nadležne institucije da realiziraju preporuke iz izvješća revizije učinka. Također, preporuke koje su dane Vladi FBiH nisu posebno analizirane na sjednicama Vlade FBiH, niti je planiran način realiziranja istih.

Ured za reviziju cijeni da nadležne institucije trebaju uložiti dodatne napore kako bi realizirale preporuke dane u izvješću „Unapređenje energetske efikasnosti u institucijama FBiH“, te posebnu pažnju posvetiti unapređenju EE u javnom sektoru. U uvjetima ograničenih resursa, pitanje ekonomičnog i efikasnog trošenja energije, te smanjenje izdataka za energiju je od izuzetne važnosti. Pored navedenog, unapređenjem EE smanjuju se negativne posljedice na okoliš, stvaraju nova radna mjesta, osigurava ekonomski rast i održivi razvoj.

Koordinator u Sektoru za reviziju učinka

Aida Dozić

Tim za reviziju:

Dubravka S. Barbarić, vođa tima

Irena Vuković, član tima